

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Badań Społecznych i Warunków Życia

Informacja sygnalna

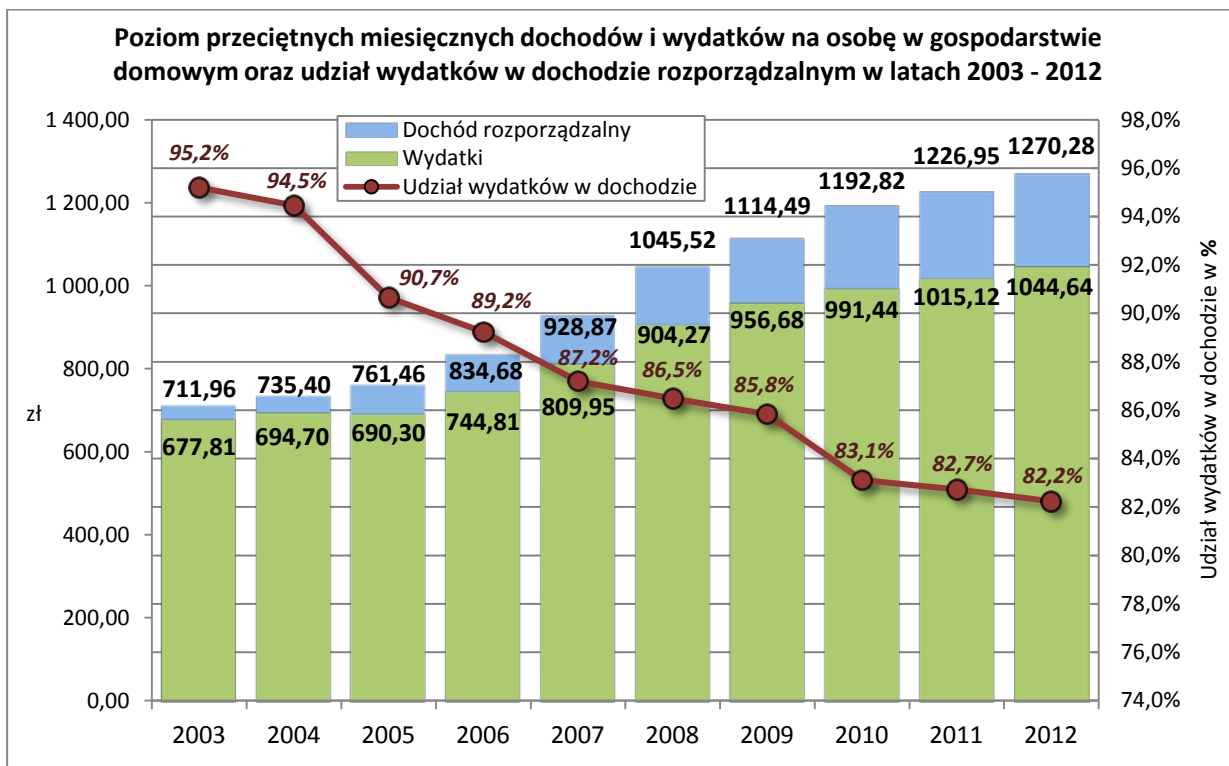
WYNIKI BADAŃ GUS

Sytuacja gospodarstw domowych w 2012 r.
w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych

Wstęp

W 2012 r. w gospodarstwach domowych ogółem przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę w zaokrągleniu do 1 zł ukształtował się na poziomie 1270 zł i był realnie niższy o 0,2% od dochodu z roku 2011 (w 2011 r. – spadek o 1,4%). Rok 2012 był drugim z kolei rokiem realnego spadku dochodów gospodarstw domowych po sześciu kolejnych latach (2005-2010) realnych wzrostów dochodów.

Poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych na osobę w 2012 r. wyniósł 1045 zł i był realnie niższy o 0,8% niż w roku 2011 (w 2011 – spadek o 1,8%), w tym na towary i usługi konsumpcyjne – 1000 zł (realnie niższy niż w 2011 r. o 0,8%). Rok 2012 był drugim z kolei rokiem realnego spadku wydatków po pięciu kolejnych latach (2006-2010) realnego wzrostu.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w 2012 r. stanowił 82,2% i był niższy o 0,5 p. proc niż w 2011 roku.

Zanotowano **dalszy spadek ilościowego spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych oraz wzrost spożycia owoców.**

Nastąpiła **niewielka poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania**, zwłaszcza w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, zmywarke do naczyń, komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu.

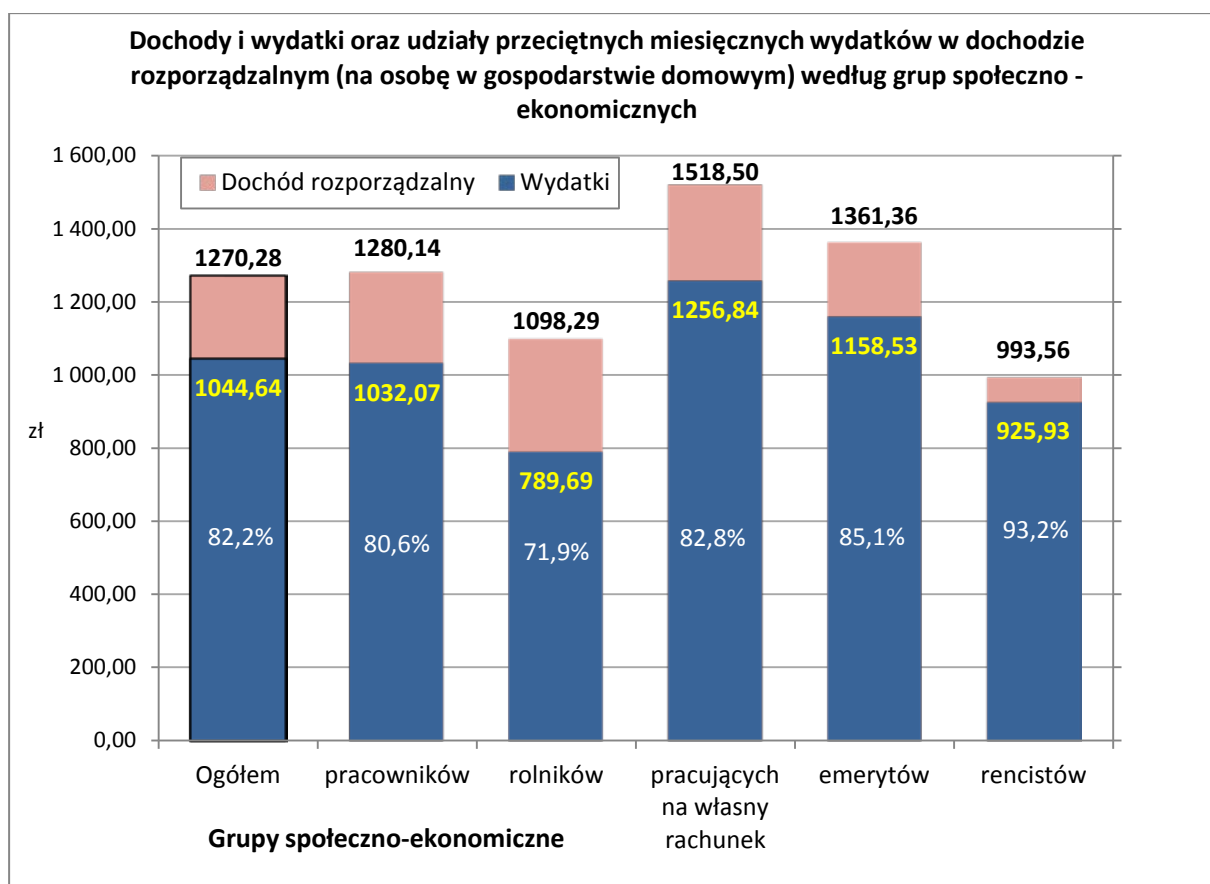
Przeciętne gospodarstwo domowe w 2012 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 73 m² i składające się z 2,8 pokoi.

Podobnie jak w 2011 roku, **ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną**, prawie co czwarte gospodarstwo postrzegało ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą, a co piąte jako raczej złą albo złą.

Dochody i wydatki

Zróznicowanie przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami społeczno-ekonomicznymi było, podobnie jak w roku ubiegłym, relatywnie duże. W 2012 r. zarówno przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny jak i przeciętne miesięczne wydatki na osobę były najwyższe w gospodarstwach osób pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym (podobnie jak w roku ubiegłym) i wynosiły odpowiednio: 1519 zł i 1257 zł (w 2011 roku odpowiednio: 1497 zł i 1222 zł). Dochód w tej grupie gospodarstw domowych był o 19,5 % wyższy od dochodu w gospodarstwach ogółem (w 2011 roku wyższy o 22,0%), a wydatki (tak jak i w roku ubiegłym) o 20,3% wyższe od przeciętnych wydatków ogółem.

Najniższym przeciętnym dochodem rozporządzalnym na osobę, podobnie jak w roku ubiegłym, dysponowały gospodarstwa rencistów (994 zł) i był on o 21,8% poniżej przeciętnej w gospodarstwach ogółem (w 2011 r. o 21,0%). Natomiast najniższe wydatki, również tak jak w ubiegłym roku, odnotowano w gospodarstwach rolników (790 zł) – o 24,4% poniżej przeciętnej dla gospodarstw ogółem (w 2011 r. o 27,5%).

Najwyższy udział wydatków w dochodach (tak jak i w roku ubiegłym) odnotowano w gospodarstwach domowych rencistów - 93,2% (w 2011 roku - 92,7%), co może świadczyć o bardzo ograniczonych możliwościach bieżącego oszczędzania.

Spadek realnego poziomu dochodu rozporządzalnego wystąpił w grupie gospodarstw pracujących na własny rachunek – o 2,0% (w 2011 r. spadek o 1,8%), **rencistów – o 1,5%** (w 2011 r. spadek o 0,2%) **i pracowników – o 0,7%** (w 2011 r. spadek o 0,4%).

Wzrost realnego poziomu dochodu rozporządzalnego odnotowano w gospodarstwach domowych rolników – o 7,5%¹ (w 2011 r. - spadek o 8,4%; w 2010 r. wzrost o 13,2%) **i emerytów o 0,9%** (w 2011 r. - spadek o 0,4%). W przypadku rolników należy pamiętać o niskiej wartości bezwzględnej dochodu z roku 2011 oraz o dużej skali wahań dochodów rolników pomiędzy kolejnymi latami.

Na wzrost dynamiki realnej dochodu rozporządzalnego w grupie gospodarstw domowych rolników wpływ miał prawie 35% realny wzrost dopłat związanych

¹ Dopłaty związane z użytkowaniem gospodarstwa rolnego stanowiły 15,9%, a w 2011 r. - 12,8% dochodów z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

z użytkowaniem gospodarstwa rolnego² (w 2011 r. - spadek 40% ; w 2010 r. - wzrost o 43,2%) przy 4,0% realnym wzroście przychodu z produkcji rolniczej (2011 r. – wzrost o 1,7%; w 2010 r. – wzrost o 5,8%) i przy jednoczesnym realnym wzroście nakładów na tę produkcję o 3,3% (2011 r. - wzrost o 7,9%; 2010 r. - spadek o 1,6%).

Wzrost dynamiki dochodu rozporządzalnego w gospodarstwach rolników przyczynił się do zmniejszenia różnicy w poziomie dochodów rolników w odniesieniu do średniej krajowej. W 2012 r. przeciętne miesięczne dochody na osobę w gospodarstwach domowych rolników były niższe o 13,5% od średniej krajowej podczas, gdy w 2011 r. niższe o 19,8% (w 2010 r. niższe o 14,1%, a w 2009 r. – niższe o 20,7%).

W 2012 roku nieznacznej zmianie uległa struktura dochodu rozporządzalnego według głównego źródła pozyskania.

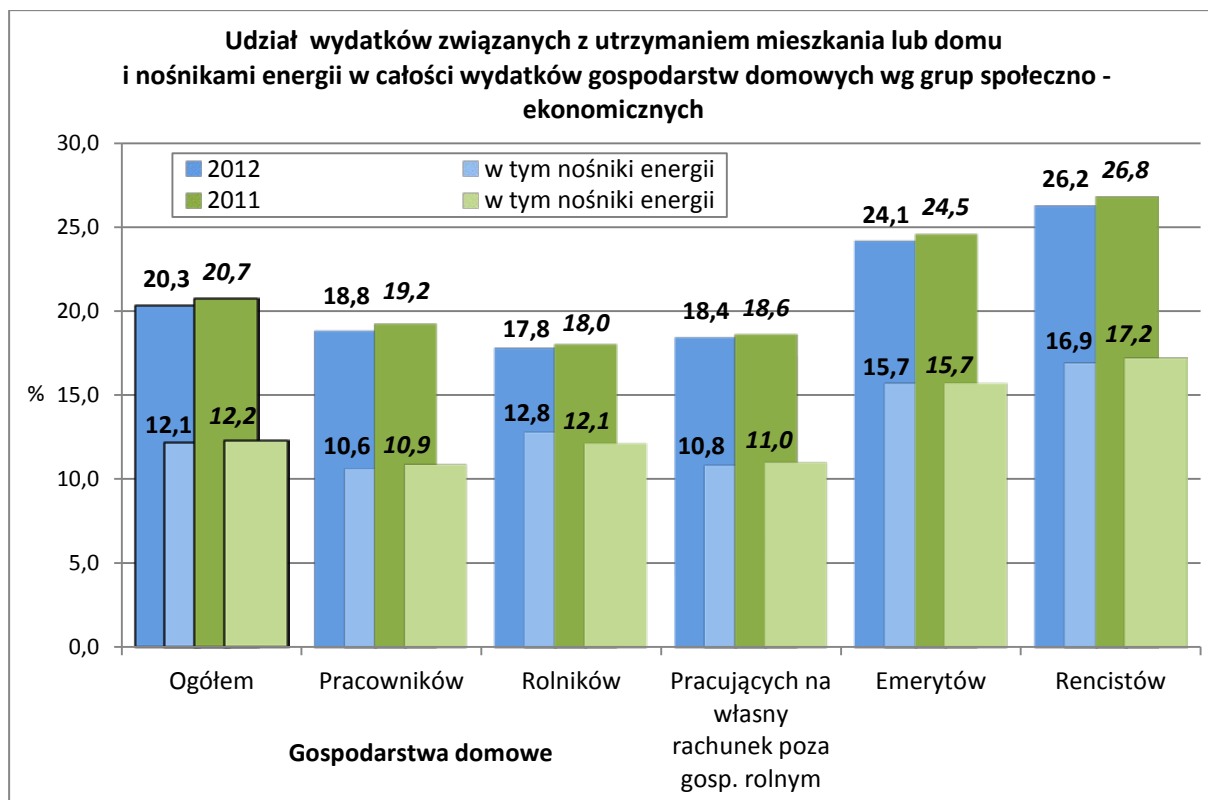
Najwyższy udział dochodów z głównego źródła utrzymania osiągały gospodarstwa domowe pracowników (84,6%) i emerytów (81,6%), a najniższy gospodarstwa domowe rolników (69,4%).

W 2012 roku wystąpił nieznaczny (poniżej 1,0%) realny spadek wydatków we wszystkich grupach społeczno-ekonomicznych z wyjątkiem gospodarstw domowych rolników. W grupie rolników wzrost realny wydatków wyniósł 3,4% (w 2011 r. – spadek o 7,3%; w 2010 r. – wzrost o 3,9 %).

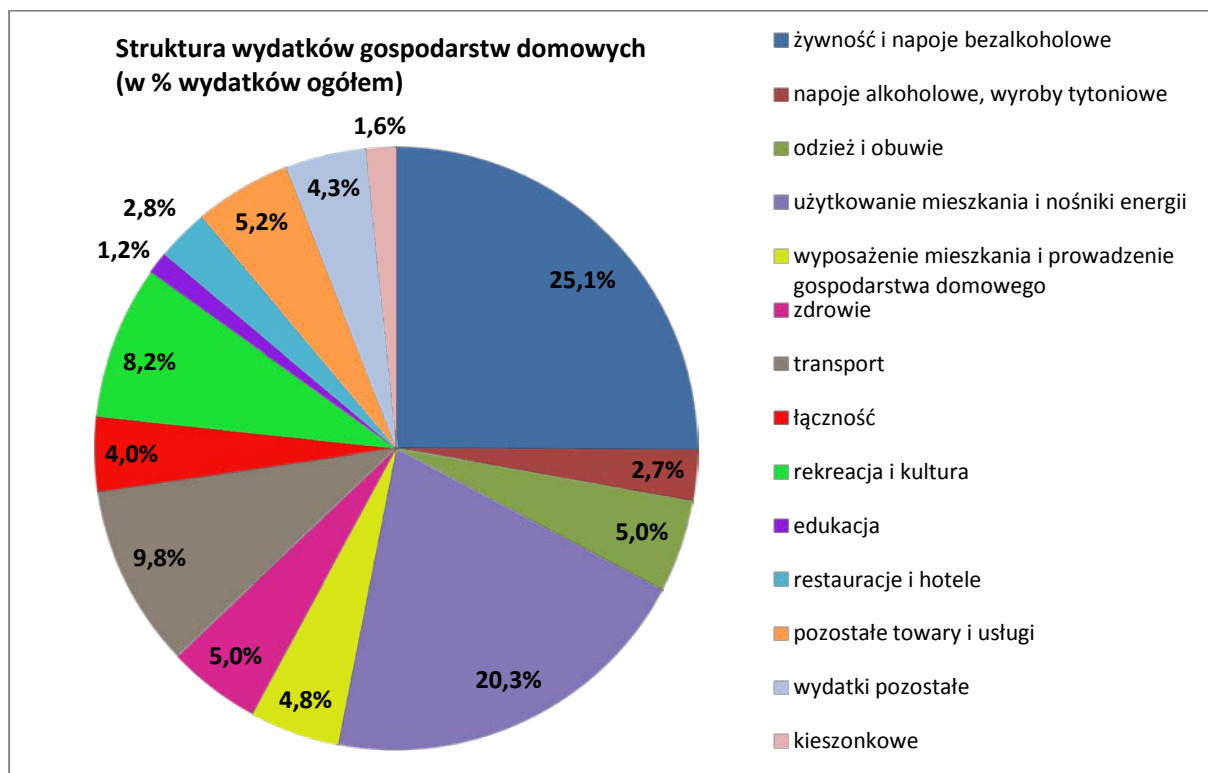
Nadal najwyższy udział w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych miały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe - 25,1% (podobnie jak w roku ubiegłym), przy czym w gospodarstwach pracujących na własny rachunek stanowiły one 21,5% (wzrost o 0,3 p. proc.), a w gospodarstwach rolników – 31,8% (spadek o 1,2 p. proc.) wszystkich wydatków.

Dużym obciążeniem dla gospodarstw domowych były również wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii, ale ich udział w wydatkach ogółem nieznacznie zmalał we wszystkich grupach społeczno – ekonomicznych, choć w grupie gospodarstw domowych rolników odnotowano niewielki wzrost wydatków na nośniki energii (o 0,7 p. proc.).

² Płatności bezpośrednie są wypłacane w okresie od 1 grudnia do 30 czerwca roku następnego.

Różnice w strukturze wydatków ogółu gospodarstw domowych między 2012 a 2011 rokiem w przypadku pozostałych grup towarów i usług konsumpcyjnych nie przekroczyły 0,4 p. proc.

Najwyższy przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny **na gospodarstwo domowe**³ w 2012 r. (podobnie jak w 2011 r.) osiągnęły gospodarstwa pracujących na własny rachunek - ok. 5067 zł. W gospodarstwach rolników wyniósł on ok. 4712 zł, pracowników - 4270 zł, emerytów - 2589 zł. Najniższym dochodem rozporządzalnym na gospodarstwo domowe dysponowały gospodarstwa rencistów - 1824 zł.

W przypadku przeciętnych miesięcznych wydatków **na gospodarstwo domowe** sytuacja przedstawia się następująco: gospodarstwa pracujących na własny rachunek przeciętnie miesięcznie wydawały 4194 zł, gospodarstwa pracowników - 3443 zł, rolników - 3388 zł, emerytów - 2203 zł i rencistów - 1700 zł.

Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) wyniósł 2655 zł na osobę (w 2011 r. - 2560 zł/osobę) i był ponad sześciokrotnie wyższy od analogicznego dochodu 20% osób uzyskujących najniższe dochody (I grupa kwintylowa), a w przypadku wydatków średnia w V grupie kwintylowej wynosiła 1925 zł (w 2011 r. - 1858 zł) i była prawie czterokrotnie wyższa niż w I grupie kwintylowej.

Relacje te zarówno w odniesieniu do dochodu jak i wydatków od kilku lat pozostają na podobnym poziomie.

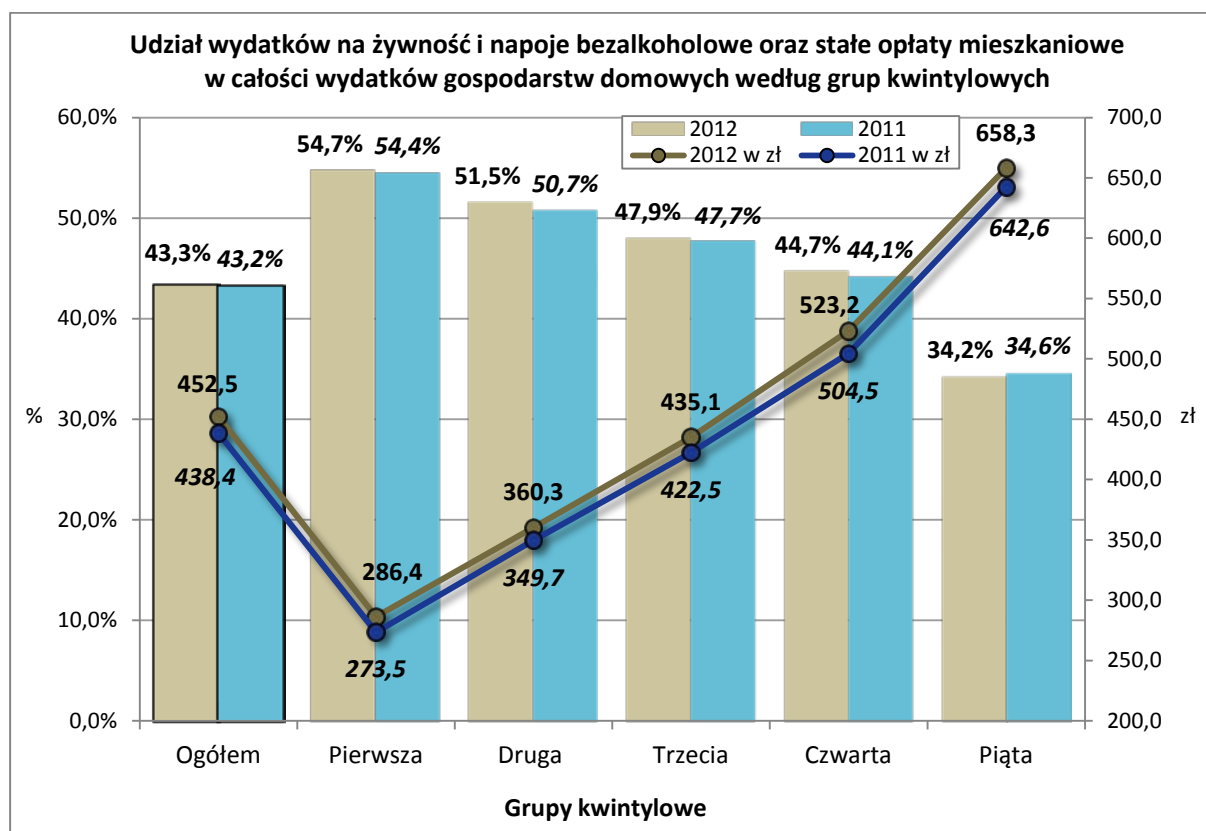
W gospodarstwach ogółem 20% osób znajdujących się w najlepszej sytuacji dochodowej (podobnie jak w roku poprzednim), **dysponowały około 41,7% dochodów** całej badanej zbiorowości gospodarstw domowych, podczas gdy **20% osób pozostających w sytuacji najgorszej - 6,5%**, tak jak w 2011 r.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w najwyższej grupie kwintylowej wyniósł 72,5% (w 2011 r. - 72,6%), **a w najniższej 126,5%** (w 2011 r. - 125,8%) co oznacza, że gospodarstwa najbiedniejsze były zmuszone korzystać ze swoich oszczędności bądź pożyczek lub kredytów, a sytuacja tych gospodarstw w stosunku do 2011 roku uległa nieznacznemu pogorszeniu.

Sytuacja dochodowa gospodarstw domowych jest czynnikiem wyraźnie różnicującym poziom i strukturę wydatków. Wyraża się to m.in. większym obciążeniem budżetów rodzin najuboższych wydatkami na zaspokojenie podstawowych potrzeb, tj. wydatkami na żywność i napoje bezalkoholowe oraz na stałe opłaty mieszkaniowe (opłaty na

³ Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych ogółem w 2012 r. wynosiła - 2,81; w grupie pracowników - 3,26; rolników - 4,08; pracujących na własny rachunek - 3,26; emerytów - 1,99; rencistów - 1,96.

rzecz właścicieli, zaopatrywanie w wodę i inne usługi związane z zamieszkiwaniem oraz nośniki energii).

W budżetach 20% osób o najniższych dochodach w gospodarstwach domowych ogółem (I grupa kwintylowa) wydatki te stanowiły łącznie 54,7%, zaś u 20% osób o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) – jedynie 34,2%.

W porównaniu z rokiem poprzednim relacja między poziomami wydatków osób najbogatszych (V grupa kwintylowa) i najbiedniejszych (I grupa kwintylowa) w gospodarstwach domowych była bardzo podobna.

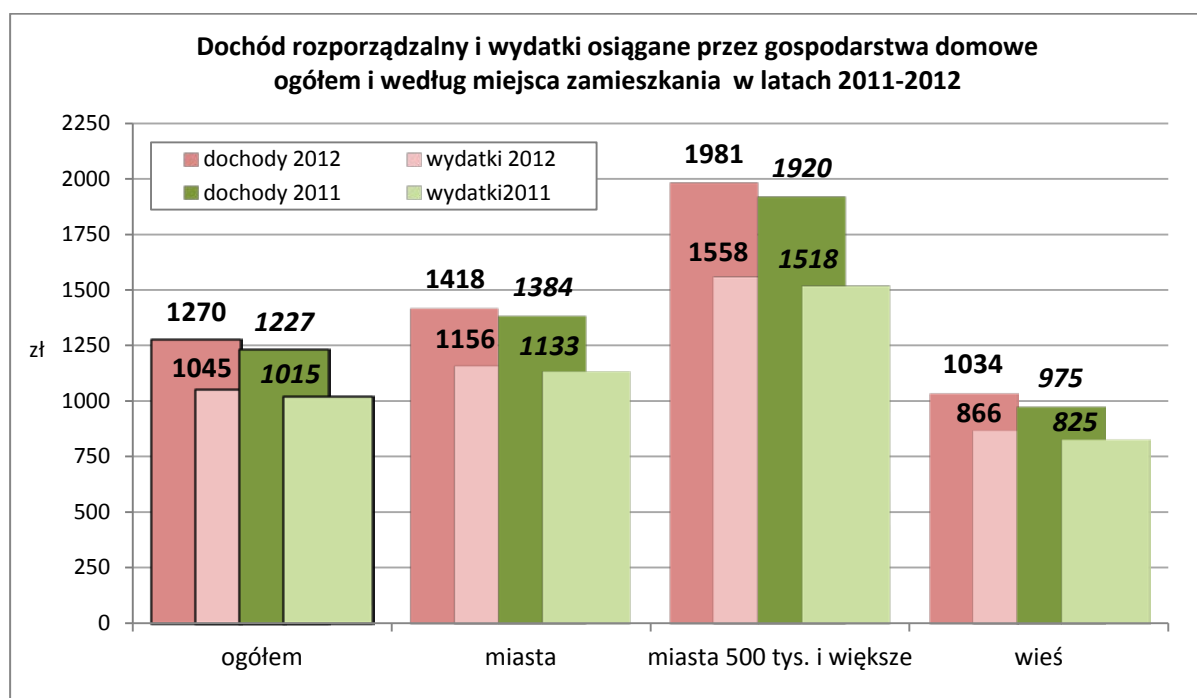
Tak jak w pięciu ostatnich latach, najmniejsze różnice w ujęciu kwotowym pomiędzy osobami z gospodarstw najzamożniejszych (V grupa kwintylowa) i najuboższych (I grupa kwintylowa) dotyczyły wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe – różnica blisko dwukrotna (najmniejsza w gospodarstwach rolników – 1,3-krotna). Większe dysproporcje pomiędzy tymi grupami osób zaobserwowano w odniesieniu do wydatków na towary i usługi nieżywnościowe (np. na restauracje i hotele oraz edukację -różnica dziewięciokrotna, na transport – prawie siedmiokrotna), a ich skala zależała od klasy potrzeb i grupy społeczno – ekonomicznej (np. w grupie rencistów różnica

w kwocie wydatków na zdrowie była ponad sześciokrotna pomiędzy osobami z gospodarstw najzamożniejszych i najuboższych).

Czynnikiem istotnie różnicującym poziom, dynamikę i strukturę dochodów oraz wydatków gospodarstw domowych jest miejsce zamieszkania.

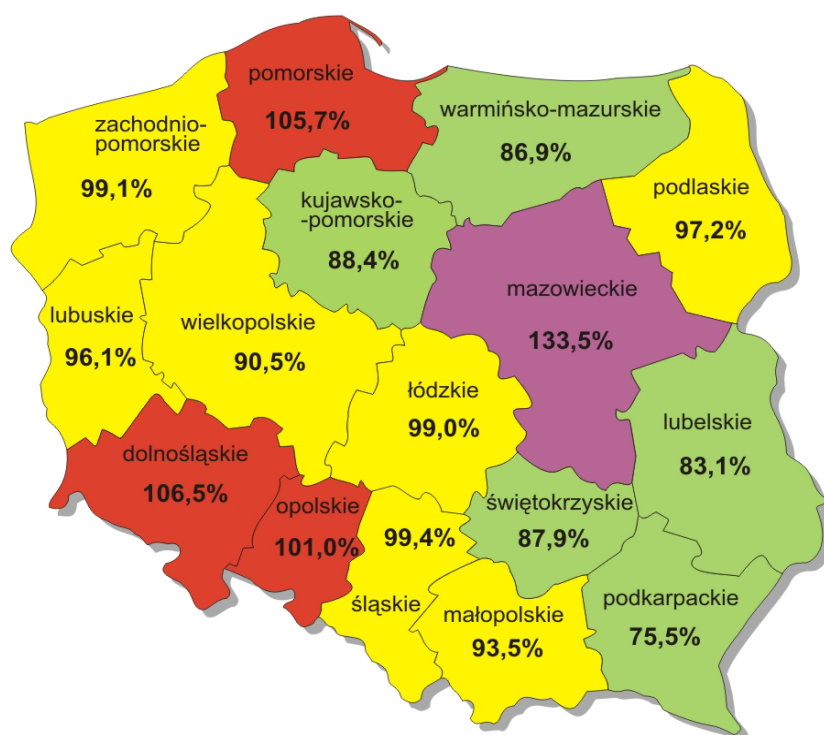
Różnice między dochodami i wydatkami osiąganymi przez gospodarstwa domowe zamieszkujące wieś, a zamieszkujące miasta zmniejszyły się w roku 2012 w porównaniu do roku poprzedniego. Dochód rozporządzalny na osobę w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś był o 18,6% niższy (w 2011 r. – niższy o 20,5%), a w miastach wyższy o 11,6% (w 2011 r. – wyższy o 12,8%) od średniej dla Polski. Różnice te wynikały nie tylko z wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe, ale były również związane z większą liczbą osób wchodzących w skład gospodarstw domowych zamieszkujących wieś (przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś wyniosła 3,3, a w miastach – 2,6). Podobnie przedstawiały się wydatki gospodarstw domowych. Na wsi przeciętne miesięczne wydatki na osobę były niższe o 17,1% (w 2011 r. - niższe o 18,7%), a w miastach wyższe – o 10,6% (w 2011 r. – wyższe o 11,6%) w porównaniu do średniej krajowej.

W miastach powyżej 500 tys. mieszkańców przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był aż o 56,0% wyższy niż przeciętnie w kraju i było to o 0,5 p. proc. mniej niż przed rokiem. Natomiast wydatki były wyższe od przeciętnych krajowych o 49,1% i było to o 0,4 p. proc. mniej niż przed rokiem.

Udział wydatków w dochodzie wahał się od 78,6% w gospodarstwach domowych zamieszkujących miasta o liczbie mieszkańców powyżej 500 tys. do 83,8% w gospodarstwach domowych zamieszkujących wieś. W porównaniu do 2011 roku zarejestrowano spadek udziału wydatków w dochodzie w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców o 0,5 p. proc., a na wsi o 0,8 p. proc.

Wskaźnik przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100)

- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne dochody były niższe niż 90% średniej krajowej

W 2012 roku w województwie mazowieckim, dolnośląskim, pomorskim i opolskim dochód rozporządzalny na osobę był wyższy od średniej krajowej. Zdecydowanie najwyższymi dochodami dysponowały gospodarstwa domowe z województwa mazowieckiego (1696 zł) i były one o 33,5% wyższe niż przeciętny krajowy

dochód (w 2011 r. – wyższe o 32,3%). Najniższe dochody zarejestrowano w województwie podkarpackim (ok. 960 zł) i były one o 24,5% poniżej średniej krajowej (w 2011 r. – niższe o 23,6%).

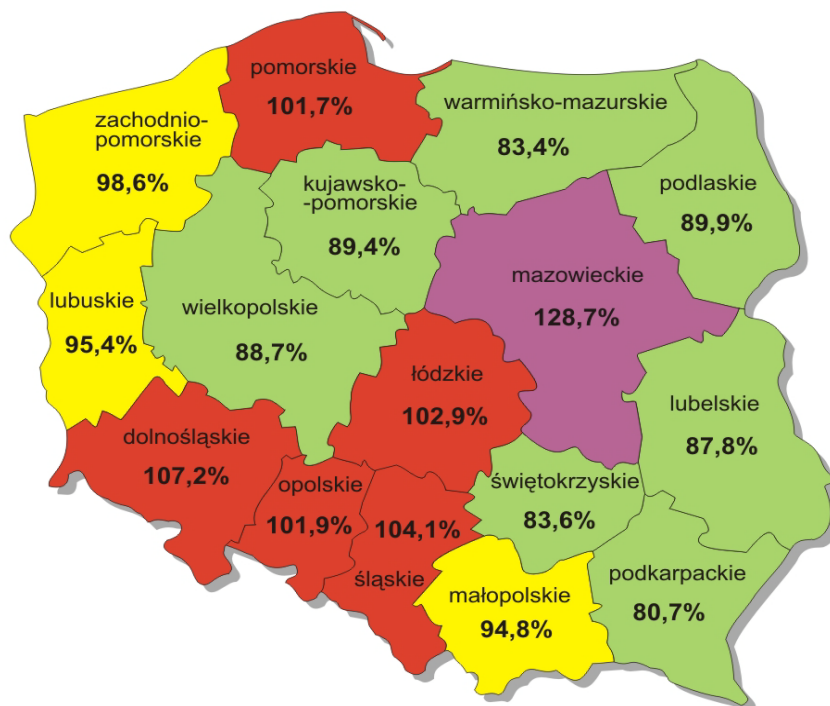
Rozpiętość pomiędzy najwyższym a najniższym średnim dochodem na osobę w województwach w 2012 roku wyniosła 58,0 p. proc. i była wyższa niż w 2011 roku o 2,1 p. proc.

Przeciętne miesięczne wydatki powyżej średniej dla Polski w 2012 r. odnotowano w województwach mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, łódzkim, opolskim i pomorskim. W województwie mazowieckim przeciętne miesięczne wydatki na osobę były wyższe niż przeciętne miesięczne wydatki na osobę w gospodarstwach domowych ogółem o 28,7% (w 2011 r. wyższe o 28,9%), a w województwie podkarpackim – niższe o 19,3% i w porównaniu do 2011 r. wzrosły o 2,3 p. proc.

Rozpiętość pomiędzy najwyższymi, a najniższymi średnimi wydatkami na osobę w województwach w 2012 roku wyniosła 48,0% i była wyższa niż w 2011 r. o 2,1 p. proc. Warto podkreślić, że skala zróżnicowania średnich wydatków gospodarstw domowych jest niższa niż w przypadku dochodów o 10 p. proc.

Sytuacja budżetowa gospodarstw domowych zamieszkujących Warszawę w porównaniu do gospodarstw domowych zamieszkujących w województwie mazowieckim poza terenem Warszawy jest bardzo zróżnicowana. Przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych mieszkańców Warszawy był o 87,4% wyższy od średniej krajowej, a wydatki były wyższe o 71,8%. Natomiast w przypadku gospodarstw domowych z województwa mazowieckiego (bez Warszawy) realny dochód rozporządzalny i wydatki były podobne do przeciętnych krajowych i kształtowały się odpowiednio na poziomie 98,8% i 99,7%.

Wskaźnik przeciętnych miesięcznych wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w stosunku do średniej krajowej (Polska = 100)

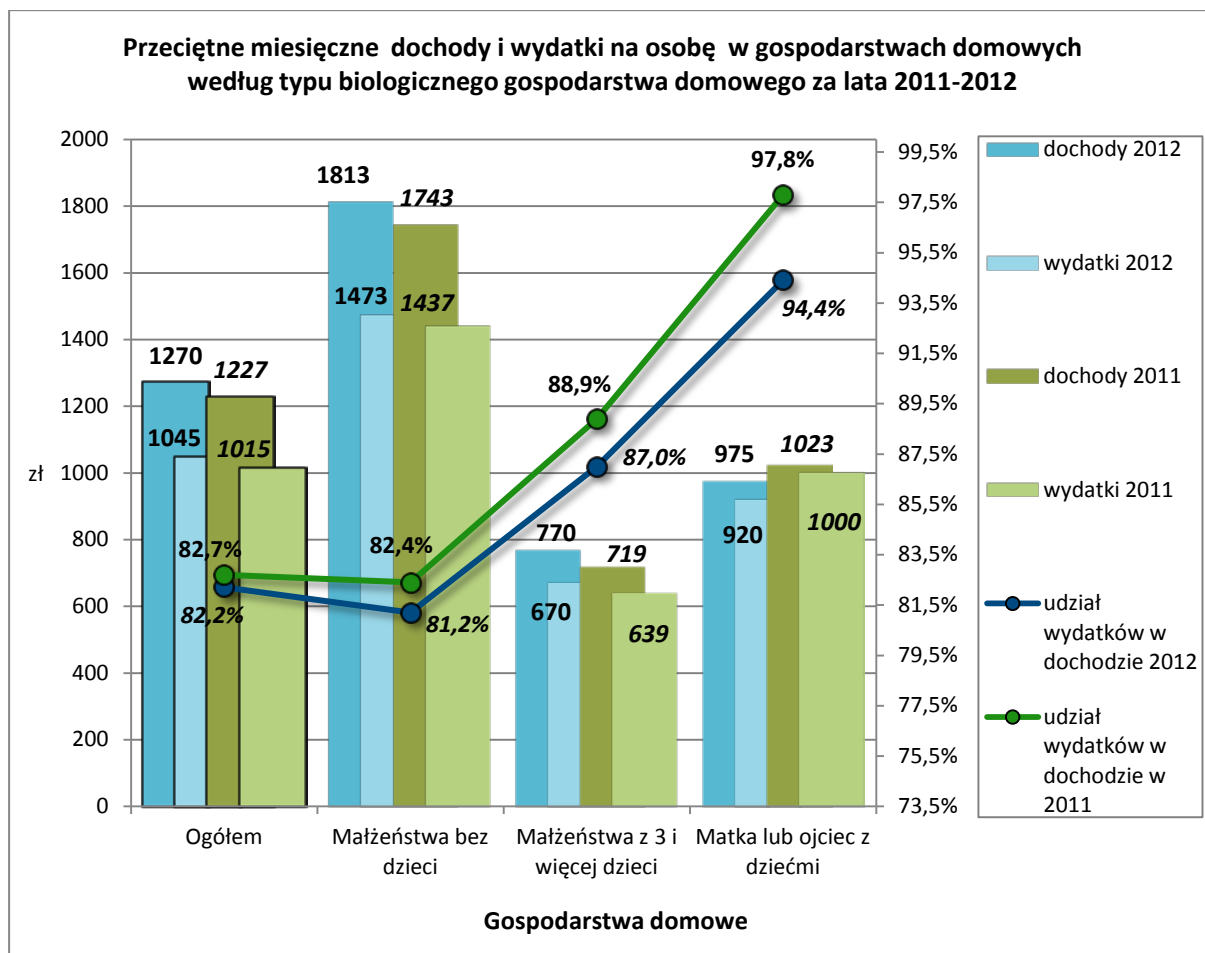
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki wyniosły co najmniej 110% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 100,0 do 109,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki mieściły się w granicach od 90,0 do 99,9% średniej krajowej
- Województwa, w których przeciętne miesięczne wydatki były niższe niż 90% średniej krajowej

Najniższy poziom przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków na osobę odnotowano w województwie podkarpackim.

W najlepszej sytuacji materialnej znajdowały się małżeństwa⁴ bez dzieci, których przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na osobę był o 42,7% powyżej średniej krajowej (w 2011 r. – wyższy o 42,1%), a przeciętne miesięczne wydatki były wyższe o 41,0% (w 2011 r. – wyższe o 41,6%) niż przeciętne wydatki gospodarstwa domowego.

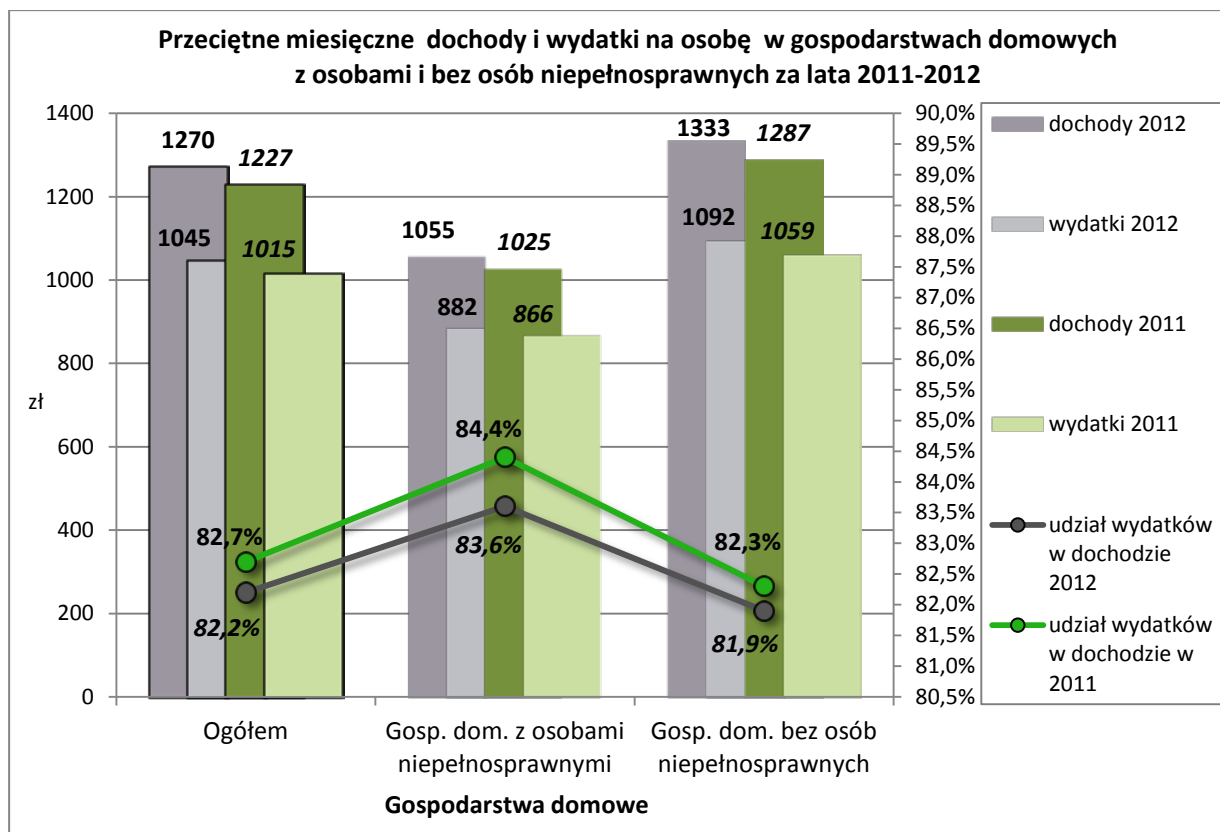
W najgorszej sytuacji materialnej były małżeństwa posiadające troje i więcej dzieci na utrzymaniu, gdzie dochód rozporządzalny na osobę był niższy o 39,4% (w 2011 r. – niższy o ok. 41,4%), a wydatki na osobę były niższe o 35,9% (w 2011 r. – niższe o 37,1%) niż przeciętna krajowa.

⁴ Do grupy tej dołączono także osoby żyjące w związkach nieformalnych.

Poniżej przeciętnej krajowej (o 16,9%) kształtował się poziom miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w gospodarstwach domowych, które miały w swoim składzie osobę niepełnosprawną (w 2011 r. – poniżej o 16,4%)

Wydatki gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi były o 15,6% (w 2011 r. o 14,7%) niższe od przeciętnych miesięcznych w gospodarstwach ogółem i o 19,2% (w 2011 r. - 18,3%) niższe niż przeciętna w gospodarstwach bez osób niepełnosprawnych.

Spżycie ilościowe żywności

Systematycznie spada przeciętne miesięczne spżycie na osobę większości podstawowych artykułów żywnościowych.

W 2012 r. najbardziej spadło spżycie kaszy, ryżu i płatków (o 5,1%), ryb (o 4,7%), warzyw (o 3,9%), w tym ziemniaków (o 8,0%), tłuszczów zwierzęcych (o 2,6%), w tym masła (o 3,8%). Spadło również spżycie mięsa surowego (o 2,6%), w tym wieprzowego (o 5,2%), przy jednoczesnym wzroście spżycia mięsa drobiowego (o 0,7%) i wędlin wysokogatunkowych (o 1,5%).

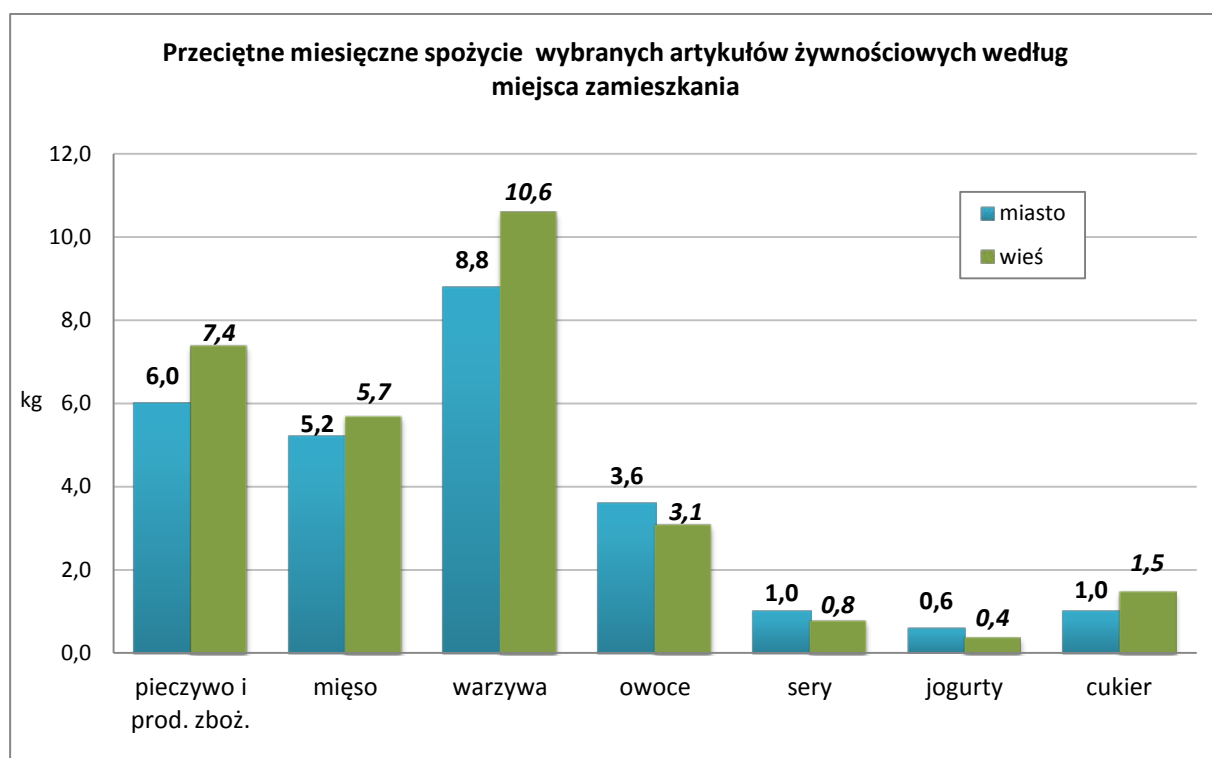
Najbardziej wzrosło spżycie owoców (o 3,6%), w tym spżycie jabłek (o 13,6%).

Najistotniejsze wzrosty spżycia odnotowano dla owoców w gospodarstwach domowych rolników (o 14,3%), tłuszczów zwierzęcych w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (o 24,0%) i wędlin wysokogatunkowych w grupie emerytów (o 5,1%)

Poziom spżycia większości artykułów żywnościowych zależy od dochodów gospodarstwa domowego. Wraz ze wzrostem poziomu zamożności gospodarstw rośnie poziom spżycia niektórych artykułów żywnościowych. Podobnie jak w roku 2011 w gospodarstwach domowych ogółem osiągających najwyższe dochody (V grupa

kwintylowa) spożywano przeciętnie miesięcznie na osobę w gospodarstwie domowym w porównaniu z rodzinami o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa): ponad czterokrotnie więcej soków warzywnych, ponad trzykrotnie więcej napojów mlecznych, wód mineralnych i źródlanych, około trzykrotnie więcej jogurtów i masła, dwu i półkrotnie więcej owoców, ponad dwa razy więcej ryb, wędlin wysokogatunkowych i mięsa drobiowego oraz wyrobów ciastkarskich. Natomiast w gospodarstwach domowych o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) spożywano więcej pieczywa, ziemniaków oraz margaryny i innych tłuszczów roślinnych.

Spożycie żywności jest silnie powiązane z miejscem zamieszkania. Gospodarstwa domowe zamieszkujące tereny wiejskie w porównaniu z gospodarstwami domowymi w miastach charakteryzują się nieco innym modelem żywienia, co zostało przedstawione na wykresie poniżej .

Mieszkańcy miast w porównaniu z gospodarstwami zamieszkującymi wieś spożywali przeciętnie miesięcznie w przeliczeniu na 1 osobę więcej napojów bezalkoholowych (9,2 l w miastach i 7,0 l na wsi), w tym wód mineralnych lub źródlanych (4,7 l w miastach i 3,1 l na wsi), ryb (0,4 kg w miastach i 0,3 kg na wsi), natomiast mniej mleka (3,1 l w miastach i 3,9 l na wsi) oraz jaj (11,8 szt. w miastach i 13,4 szt. na wsi).

Utrzymują się różnice w modelu spożycia artykułów żywnościowych pomiędzy województwami, natomiast nie zaobserwowano zasadniczych różnic pomiędzy 2012 a 2011 rokiem w ramach poszczególnych województw. Pieczywa i produktów zbożowych przeciętnie miesięcznie na osobę najczęściej spożywali mieszkańcy województwa świętokrzyskiego (8,25 kg), a najmniej województwa pomorskiego (5,52 kg). Najwięcej mięsa i przetworów mięsnych przeciętnie miesięcznie na osobę spożywano w woj. podlaskim (6,26 kg), a najmniej w woj. podkarpackim i pomorskim (odpowiednio 4,85 kg i 4,82 kg). Najwyższe przeciętne miesięczne spożycie mleka na osobę wystąpiło w woj. Podlaskim (4,37 l), a najmniej w woj. śląskim (2,71 l). Najwyższe spożycie na osobę owoców odnotowano w woj. lubuskim (3,77 kg), a najniższe w woj. warmińsko-mazurskim i wielkopolskim (odpowiednio 3,13 kg i 3,14kg), natomiast warzyw najczęściej spożywano w woj. świętokrzyskim (11,26 kg), a najmniej w woj. pomorskim (8,12 kg).

Wyposażenie w przedmioty trwałego użytkowania

W roku 2012 w stosunku do roku poprzedniego nastąpiła niewielka poprawa wyposażenia gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania. Odnotowano, podobnie jak w roku 2011, wysoką dynamikę wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, zmywarkę do naczyń, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, urządzenie do odbioru TV satelitarnej i kablowej.

Najlepiej w te urządzenia wyposażone były gospodarstwa pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, natomiast największą dynamikę wzrostu w stosunku do 2011 roku odnotowano w gospodarstwach emerytów i rencistów oraz w gospodarstwach rolników.

W dalszym ciągu spada wyposażenie gospodarstw domowych w telefon stacjonarny (spadek o 4,8 p. proc.) do 46,4% (w 2011 r. - spadek o 4,0 p. proc.), natomiast odsetek gospodarstw domowych posiadających telefon komórkowy stale się zwiększa (wzrost o 1,6 p. proc.) i wynosi 91,9%.

Wraz ze wzrostem wyposażenia gospodarstw domowych w urządzenia zaawansowane technologicznie, nastąpił dalszy spadek odsetka gospodarstw domowych wyposażonych w sprzęt audiowizualny tzw. starej generacji, tj. telewizory kineskopowe i odtwarzacze płyt kompaktowych.

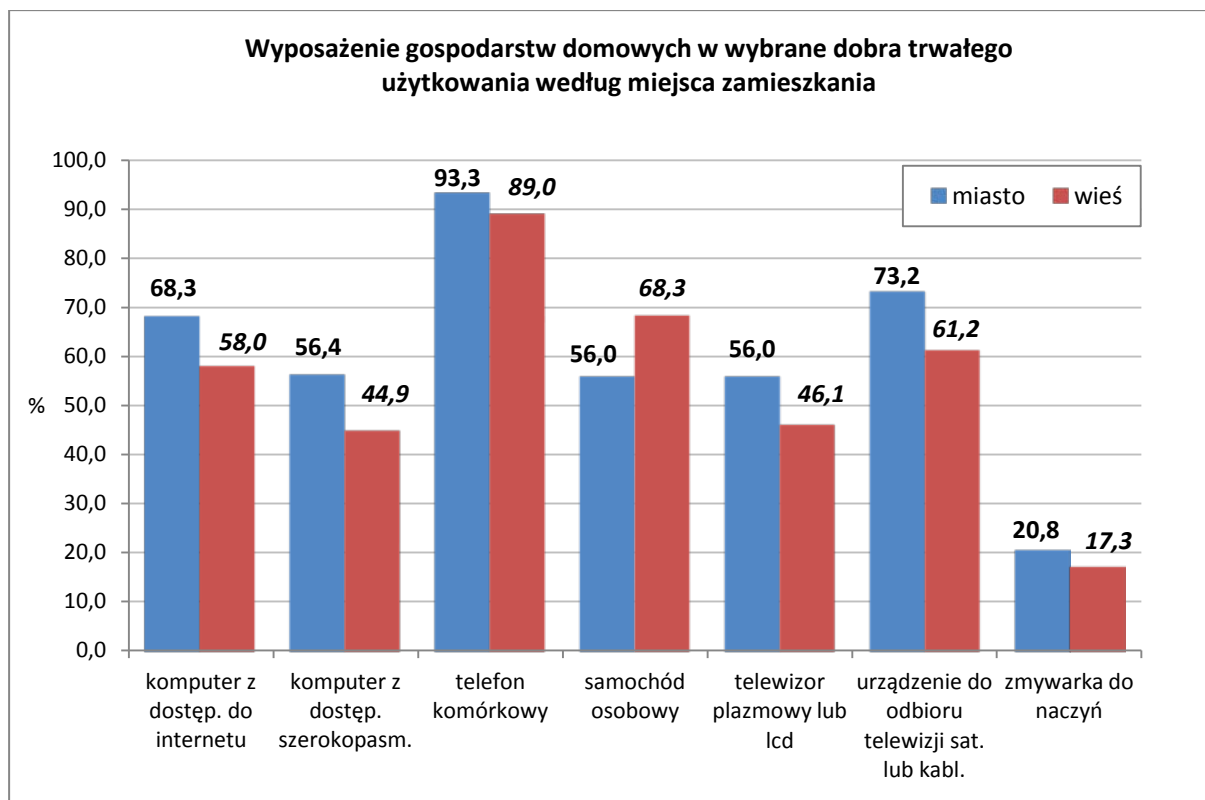
Zróżnicowanie wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania w dużym stopniu zależy od sytuacji materialnej gospodarstwa domowego.

Gospodarstwa najbogatsze (V grupa kwintylowa) były znacznie lepiej wyposażone niż gospodarstwa najuboższe (I grupa kwintylowa), ale różnice te zmniejszają się dla większości kategorii.

Odnotowano następujące poziomy wyposażenia wśród gospodarstw najbogatszych i różnice w stosunku do gospodarstw najbiedniejszych:

- Komputer z dostępem do Internetu – 74,6% (różnica 10,1 p. proc.; w 2011 r. – różnica 14,1 p. proc.),
- Komputer z szerokopasmowym dostępem do Internetu – 62,6 % (różnica 13,2 p. proc.; w 2011 r. – różnica 16,2 p. proc.),
- Telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny – 63,5 % (różnica 23,2 p. proc.; w 2011 r. – różnica 24,5 p. proc.),
- Zmywarka do naczyń – 31,0 % (różnica 20,3 p. proc.; w 2011 r. – różnica 20,2 p. proc.),
- Samochód osobowy - 68,4 % (różnica 13,8 p. proc.; w 2011 r. – różnica 11,3 p. proc.).

Wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania było zróżnicowane w zależności od miejsca zamieszkania gospodarstwa domowego. Gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta były lepiej wyposażone niż gospodarstwa domowe mieszkające na wsi, z wyjątkiem posiadania samochodu osobowego, co wynika z rzadszej sieci komunikacji publicznej i większych odległości do pokonania na wsi. Ilustruje to poniższy wykres.

W przypadku wyposażenia gospodarstw domowych w telewizor plazmowy lub ciekłokrystaliczny, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej, laptop, komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, kuchenkę elektryczną z płytą ceramiczną oraz zmywarkę do naczyń, dynamika wzrostu była większa na wsi niż w mieście. W konsekwencji różnice w wyposażeniu mieszkańców miast i wsi w te urządzenia zmniejszają się.

Wystąpiły znaczące różnice w wyposażeniu gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkownika w poszczególnych województwach. W przypadku wyposażenia w komputer z dostępem do Internetu liderami były województwa: pomorskie, mazowieckie, wielkopolskie, śląskie i małopolskie, w Internet szerokopasmowy – opolskie, podkarpackie, dolnośląskie i kujawsko-pomorskie. W tych czterech województwach dostęp do Internetu jest prawie równoznaczny z dostępem szerokopasmowym.

Największą dynamiką wzrostu wyposażenia gospodarstw domowych w komputer z dostępem do Internetu charakteryzowały się województwa: łódzkie (108,6%), świętokrzyskie (108,4%), lubelskie (107,6%), wielkopolskie (107,3%), podczas gdy ogółem dla kraju dynamika wyniosła 104,2% w stosunku do roku 2011.

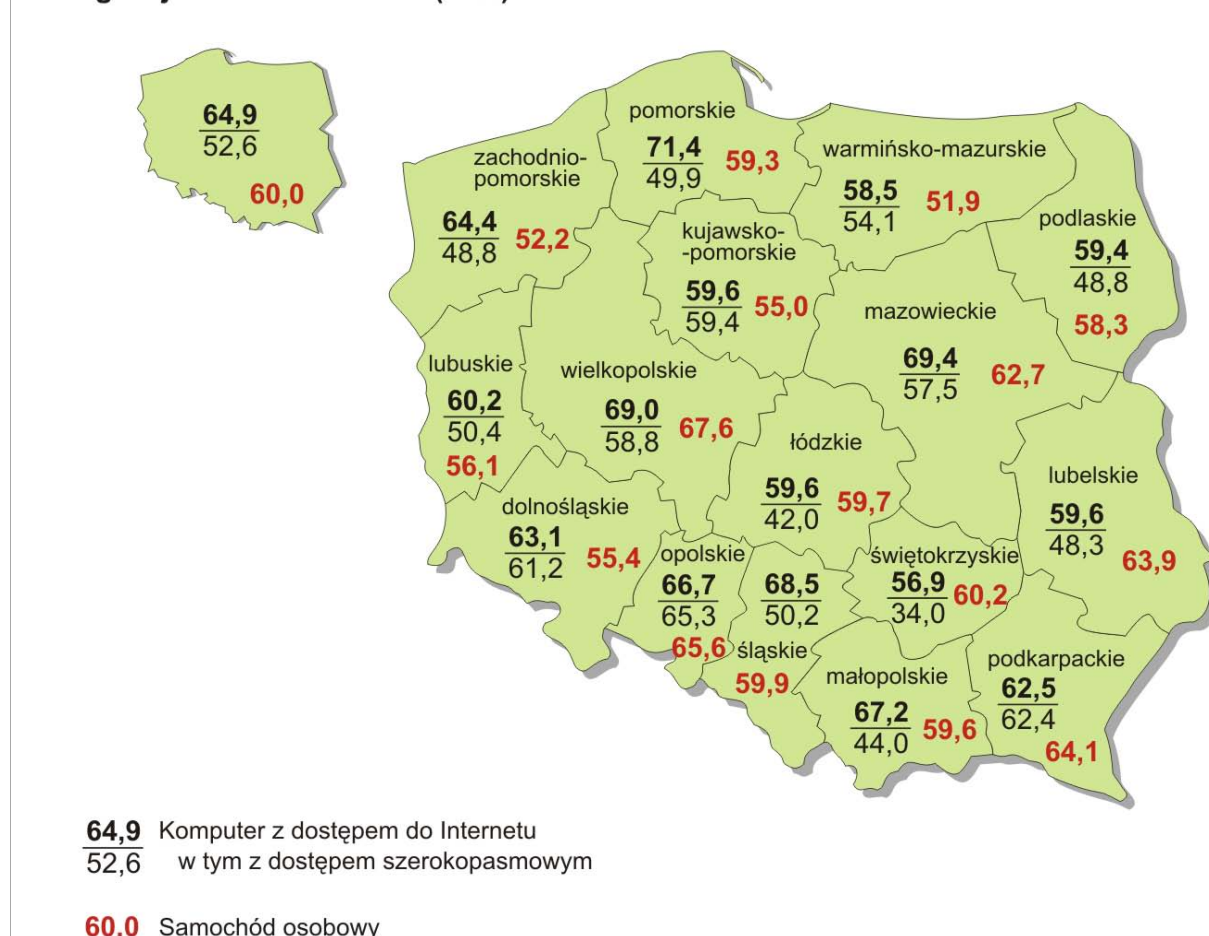
Natomiast dynamika wzrostu wyposażenia w komputer z dostępem do Internetu szerokopasmowego była najwyższa w województwach zachodniopomorskim (125,1%),

lubuskim (122,6%) i pomorskim (116,0%), podczas gdy dynamika dla kraju wyniosła 109,1%.

Różnice pomiędzy województwami w wyposażeniu w komputer z dostępem do Internetu, w tym z dostępem szerokopasmowym, pozostały na podobnym poziomie w porównaniu z ubiegłym rokiem. Nadmienić jednak należy, iż gospodarstwa domowe z województw zachodniopomorskiego i lubuskiego odnotowały znaczny wzrost wyposażenia w komputery z dostępem do Internetu szerokopasmowego, zmniejszając tym samym dystans do średniej krajowej.

Najlepiej wyposażone w samochody osobowe były gospodarstwa domowe z województw: wielkopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, lubelskiego, mazowieckiego. Wyposażenie w samochód najbardziej wzrosło w województwie lubelskim i łódzkim (o 2,0 p. proc. w obu województwach).

Gospodarstwa domowe wyposażone w wybrane dobra trwałego użytkowania według województw w 2012 r. (w %)

Gospodarstwa małżeństw z dziećmi na utrzymaniu były zdecydowanie lepiej wyposażone w sprzęt audiowizualny i multimedialny niż gospodarstwa bez dzieci na utrzymaniu. Komputer z dostępem do Internetu posiadało 90,5% gospodarstw domowych małżeństw z dziećmi wobec 51,3% gospodarstw małżeństw bez dzieci.

Gospodarstwa domowe bez osób niepełnosprawnych były znacznie lepiej wyposażone w przedmioty trwałego użytkowania, a szczególnie w urządzenia zaawansowane technologicznie, niż gospodarstwa domowe z osobami niepełnosprawnymi. Komputer z dostępem do Internetu posiadało 67,9% gospodarstw domowych bez osób niepełnosprawnych i jedynie 54,2% gospodarstw domowych z osobami niepełnosprawnymi. W przypadku Internetu szerokopasmowego jest to odpowiednio 55,0% wobec 43,9%, a w przypadku telewizora plazmowego i ciekłokrystalicznego 54,4% wobec 46,9%.

Warunki mieszkaniowe

Przeciętne gospodarstwo domowe w 2012 roku zajmowało mieszkanie o powierzchni 73,1 m² składające się z 2,8 pokoi. Na jedną osobę w gospodarstwie przypadło średnio 26 m² powierzchni użytkowej oraz 1 pokój.

Największą powierzchnią dysponowały gospodarstwa rolników – 117,8 m², w tych gospodarstwach zanotowano także największy wzrost powierzchni (wzrost o 2 m²).

Największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę dysponowały gospodarstwa domowe emerytów (34,8 m²) oraz rencistów (33,9 m²), co wiąże się z mniejszą liczbą osób w gospodarstwie domowym.

Gospodarstwa domowe o najwyższych dochodach (V grupa kwintylowa) zajmowały nieznacznie mniejsze mieszkania (73,2 m²) niż gospodarstwa o najniższych dochodach (I grupa kwintylowa) - 75,8 m², jednak ich członkowie dysponowali blisko 2 razy większą powierzchnią przypadającą na jedną osobę (35 m²).

Powierzchnia użytkowa mieszkań maleje wraz ze wzrostem liczby mieszkańców miejscowości zamieszkiwanej przez gospodarstwo domowe. Przeciętna powierzchnia mieszkań położonych na wsi (95,2 m²) była o około 40 m² większa, niż zlokalizowanych w miastach powyżej 500 tysięcy mieszkańców. Gospodarstwa domowe na wsi dysponowały też największą powierzchnią użytkową przypadającą na 1 osobę (28,8 m² wobec 24,3 m² w miastach powyżej 500 tys.).

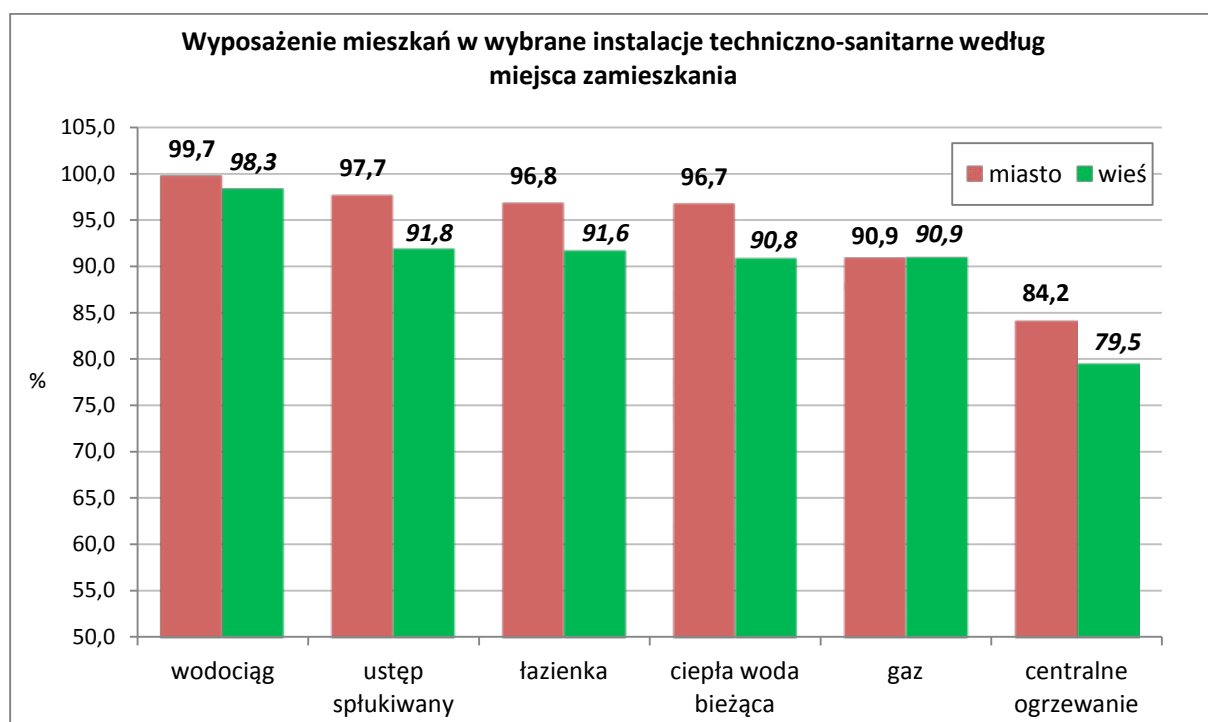
Ponad 58% wszystkich gospodarstw domowych zamieszkiwało mieszkania w budynkach wielorodzinnych (w miastach ok. 80% gospodarstw domowych, a na wsi – 14%).

Około 39% mieszkań na wsi i niemal 33% w miastach znajdowało się w budynkach liczących więcej niż 50 lat, natomiast 12% mieszkań na wsi i 11% w miastach w budynkach wybudowanych po 1996 roku. Najwięcej gospodarstw domowych zamieszkujących w budynkach wybudowanych po 1996 roku znajdowało się w miastach liczących 500 tysięcy i więcej mieszkańców (17,4%).

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne systematycznie poprawiało się.

Ponad 99% gospodarstw domowych zajmowało mieszkania wyposażone w wodociąg, prawie 96% w ustęp spłukiwany oraz 95% w łazienkę i wskaźniki te nie zmienił się od ubiegłego roku.

Najlepiej wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne były mieszkania gospodarstw domowych pracujących na własny rachunek oraz gospodarstwa pracowników, a najslabiej gospodarstwa rencistów. Gospodarstwa domowe zamieszkujące miasta były lepiej wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne niż gospodarstwa zamieszkujące wieś. Największa różnica w tym zakresie wyniosła w przypadku ustępu spłukiwanego i ciepłej wody bieżącej 5,9 pkt proc. Natomiast dynamika poprawy wyposażenia była wyższa na wsi niż w mieście.

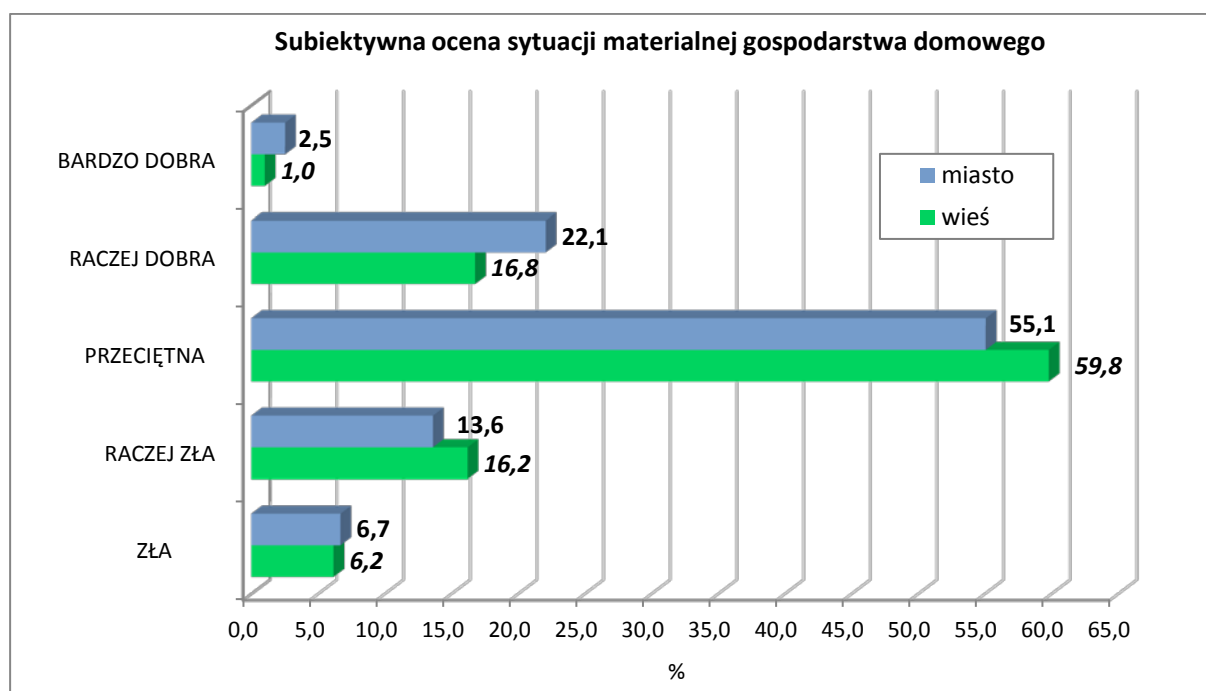
Istnieje wyraźna zależność między dochodami gospodarstwa, a wyposażeniem w instalacje techniczno-sanitarne. Jedynym wyjątkiem jest gaz, z którego najrzadziej korzystają najbogatsze gospodarstwa.

Subiektywna ocena sytuacji materialnej gospodarstw domowych

W 2012 roku, podobnie jak w 2011 roku, ponad połowa badanych gospodarstw domowych oceniała swoją sytuację materialną jako przeciętną, niemal co czwarte gospodarstwo postrzegało ją jako raczej dobrą albo bardzo dobrą, a co piąte jako raczej złą albo złą.

Odsetek gospodarstw domowych, które oceniały swoją sytuację materialną jako bardzo dobrą albo dobrą, w porównaniu do roku 2011 zmniejszył się o 1 p. proc, a odsetek gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację materialną jako raczej złą albo złą pozostał na poziomie z roku 2011.

Najlepiej oceniały swoją sytuację materialną (bardzo dobrze lub raczej dobrze) gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek (41,9%) oraz gospodarstwa domowe pracowników (25,3%). W obu przypadkach oceny gospodarstw domowych w stosunku do ubiegłego roku spadły odpowiednio o 3,1 p. proc. i 1,2 p. proc. Zdecydowanie najgorzej oceniały swoją sytuację materialną (raczej źle lub źle) gospodarstwa rencistów (41,2 %).

Zróznicowanie ocen zależne jest również od miejsca zamieszkania gospodarstw domowych. Gorzej oceniają swoją sytuację materialną gospodarstwa mieszkające na wsi, niż mieszkańcy miast, a zwłaszcza tych o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej. Co trzecie (31,1%) gospodarstwo domowe w miastach o liczbie mieszkańców 500 tysięcy i więcej, ale mniej niż co piąte (17,8%) gospodarstwo na wsi, uznało swoją sytuację materialną jako raczej dobrą albo bardzo dobrą.

Opracowanie:

Zespół pod kierunkiem Krystyny Siwiak, naczelnik Wydziału Badania Gospodarstw Domowych

Tel. (0-22) 608-3292, e-mail: K.Siwiak@stat.gov.pl